

Ženske v znanosti: V akademskem prostoru problem ostaja predvsem prikrita diskriminacija

V sredo, 26. marca, je v okviru Dnevov enakosti spolov FF potekal pogovor z naslovom Enakost spolov v znanosti – Profesionalne kariere znanstvenic_kov. Dr. Mirjana Ule, dr. Kristina Žagar Soderžnik, dr. Saša Pišot, dr. Branislava Vičar in dr. Milica Antić Gaber so predstavile nekatere rezultate raziskave Karierne možnosti in delovni pogoji v znanosti 2025, ki jo je izvedla komisija za enake možnosti na področju znanosti na ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in inovacije. Rezultate so primerjale tudi z raziskavo, ki jo je komisija izvedla leta 2012.

»Predolgo smo si zatiskali oči, da je v našem akademskem okolju vse v redu. Mislili smo, da sta trud in trdo delo dovolj, a če pogledamo podatke, vidimo, da smo od enakosti še daleč,« je uvodoma povedala **dr. Milica Antić Gaber**. V študijskem letu 2022/23 je bilo med 3168 visokošolskimi predavatelji oz. predavateljicami 47 odstotkov žensk, vendar se je delež z vsako višjo stopnjo akademskega naziva znižal. Med še živečimi osebami z nazivom zaslužni profesor oz. profesorica je 231 moških in samo 52 žensk. Razlike pa niso vidne le pri nazivih, temveč tudi pri plačah. Povprečna mesečna bruto plača doktoric znanosti v Sloveniji je bila namreč v letu 2022 v povprečju za skoraj 12 odstotkov nižja od plače njihovih moških kolegov, ponekod pa plačna verzel dosega celo 19 odstotkov.

Diskriminacija se v akademskem okolju najbolj očitno kaže predvsem pri podeljevanju projektov, kadrovanju in izvolitvah v naziv. Preliminarni rezultati so pokazali, da gre v resnici za prikrito diskriminacijo, ki jo občutijo tako moški kot ženske. 51 odstotkov moških in 52 odstotkov žensk meni, da prihaja do diskriminacije zaradi nepripadnosti interesnim skupinam, političnim strankam ali lobijem. 49 odstotkov moških in 41 žensk meni, da do diskriminacije prihaja tudi zaradi nepotizma. Razlike postanejo bolj očitne, ko se raziskava dotakne vprašanja spola. 44 odstotkov žensk meni, da prihaja do diskriminacije zaradi spola, enako mnenje pa deli samo 20 odstotkov moških. 37 odstotkov žensk in 12 odstotkov moških meni, da do diskriminacije prihaja tudi zaradi družinskih obveznosti.

Na vprašanje, ali so občutili diskriminacijo zaradi svojega spola oziroma ali so bili v delovnem okolju kdaj priča diskriminacije kolegic na osnovi njihovega spola, je pritrdilno odgovorilo 44 odstotkov žensk in devet odstotkov moških. Največ žensk meni, da se je ta kazala z dolgotrajnimi podaljševanji pogodbe o zaposlitvi za določen čas in ustvarjanjem negativne osebne podobe (podtikanje, govorice), moški pa menijo, da s slabšimi kariernimi možnostmi in dolgotrajnimi podaljševanji pogodbe o zaposlitvi za določen čas. Poleg tega rezultati kažejo, da ženske v znanosti pogosto občutijo pritiske v povezavi s pedagoškimi obremenitvami, medtem ko jih moški z vodstvenimi funkcijami. Da diskriminacije v slovenski znanosti ni, pa meni 20 odstotkov moških in le sedem odstotkov žensk.

Problem visokošolskega prostora je bilo tudi njegovo neoliberalno prestrukturiranje, na kar je opozorila **dr. Branislava Vičar**. Kot največjo oviro navajajo sodelovanja pri krajših projektih, nerealistična pričakovanja nadrejenih glede tempa in produktivnosti ter nesmiselno kvantitativno vrednotenje pedagoškega in raziskovalnega dela.

Ni pa pomembno vprašanje le, kdo doživlja diskriminacijo, temveč tudi, kako ta vpliva na samo znanost. **Dr. Mirjana Ule**, nekdanja predsednica komisije za enake možnosti na področju znanosti, je opozorila, da manjši delež žensk na odločevalskih pozicijah vodi v demokratični deficit, saj raziskovalna politika in kriteriji postanejo pristranski. Poleg tega mlajše znanstvenice nimajo dovolj vzornic, s katerimi bi se lahko poistovetile. Vse naštetu pa ne škoduje le ženskam, temveč tudi znanosti in širši družbi. Čeprav se ozaveščenost na tem področju povečuje – moški v veliko večji meri kot ženske – menijo, da predpisi, namenjeni odpravljanju neenakosti spolov na tem področju, niso rešitev.

Anketo je med 20. januarjem in 17. marcem 2025 v celoti izpolnilo 739 oseb (65 odstotkov), delno pa 390 oseb (35 odstotkov), je pojasnila članica komisije za enake možnosti na področju znanosti in raziskovalka iz *Znanstveno-raziskovalnega središča Koper* **Saša Pišot**. Raziskava bo predvidoma končana do poletja 2025.